

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Питанню формування професійної компетентності студентів при вивченні математичних та економічних дисциплін присвячено немало робіт, серед яких відзначимо [2-4]. Створено ряд методик навчання, які несуть на собі відбиток соціонічних типів авторів. Але за такими методиками успішно навчатимуться лише ті студенти, які за характером свого соціотипу будуть близькі до соціотипу творця методики.

Враховуючи актуальність питання щодо вибору простих і масових методик навчання, нами сформульована мета дослідження: надати практичні рекомендації викладачам щодо підбору тих методик навчання студентів, які відповідали б типам інтелектів і викладача, і студентів.

Сприйняття студентом тієї інформації, яку викладач хотів би до нього донести, допомагає зрозуміти соціоніка. Викладач повинен враховувати «заломлення» цієї інформації представниками різних соціотипів, що знаходяться у студентській аудиторії, і визначити саме той аспект інформації, який найточніше «влучить у ціль» саме у даній аудиторії.

Зазначимо, що процес мислення студента найчіткіший, найякісніший за першою функцією його типу інформаційного метаболізму. Виділяють чотири типи мислення: інтуїтивне, сенсорне, логічне та етичне. Якщо студент від природи наділений інтуїтивним мисленням, йому легко оперувати з абстрактними поняттями, усвідомлювати фундаментальні математичні та економічні теорії. Людина, наділена сенсорним типом мислення налаштована помічати лише конкретні речі, об'єкти. Такий студент охоче пізнає форми, красу, дизайн предметів, але із абстрактними, неоднозначними математичними чи економічними поняттями самостійно йому не розібратись. Такого типу студент потребує додаткових тлумачень, пояснень викладача. При логічному типі мислення студент, як правило, самостійно прослідковує зв'язки між досліджуваними подіями і явищами, у нього не виникає серйозних проблем із вивченням математики і економіки. Якщо студент наділений етичним видом мислення, його міркування «заломлюються» через визначення взаємозв'язків між людьми. Якщо викладач – не дуже досвідчена людина з логічним типом мислення, такий студент може легко маніпулювати ним і навіть вивести з рівноваги. Викладачеві – логіку слід розуміти, що за допомогою покарань неможливо перетворити етика на логіка, і спробувати підібрати педагогічну методику, яка вирішила б проблему навчання саме такого студента-етика. При цьому слід пам'ятати, що соціоніка грає роль методики по відбору інших методик [1].

Для *управлінських типів* (СЛЕ, ЛСЕ, ЛСІ, СЛІ) – це ділові ігри, розминки, практичні і лише потім – теоретичні знання. Учитель-новатор Шаталов (СЛЕ) створив систему навчання, що нагадує штурм фортеці супротивника [1]. За ці-

єю методикою добре навчатися логікам, та й то не всім. Найкраще вона підходить для управлінських типів. Сайєнтисти, протестуючи, почнуть пропонувати власні схеми; гуманітарії будуть пригнічені як штурмівщиною, так і жорсткими схемами.

Для *соціальних типів* (ECE, CE, CEI, ECI) найкраще підходять колективні методи навчання – ігрові ситуації, колективні творчі справи. Теоретичні відомості студентам соціального типу слід подавати коротко, стисло, у мінімальному обсязі. Якщо у студентській групі задають тон представники соціальних типів і викладач застосовує методики, спрямовані на колективні форми спілкування, сайєнтисти утворюватимуть «групу ризику» - їх стимули до науково-теоретичних досліджень не знайдуть підтримку серед одногрупників. Викладач повинен працювати з такими студентами окремо, пропонуючи завдання іншого типу, запросити їх у студентський науковий гурток.

Для представників *гуманітарних типів* (EIE, IEE, EI, IEI) підходять будь-які методики навчання і виховання всебічно розвиненої особистості. Для таких студентів важливо самовиразитися, пофілософствувати на сторонні теми.

Для *сайєнтистів* (LIE, LIE, LI, LI) підходить проблемно-дискусійний метод навчання, «мозковий штурм» тощо; теорія має бути серйозною і передувати практиці.

Якщо в студентській групі приблизно в однаковій мірі представлені всі соціонічні типи, доцільно використовувати метод проектів, згідно з яким навчальна група використовує власне бачення, розробку, запровадження, емоційну підтримку проекту [1].

Нами була досліджена вибірка студентів-менеджерів молодших курсів Хмельницького університету управління та права (124 особи). Визначення соціотипу кожного студента проводилося за зовнішніми ознаками:

1. за рисами обличчя [3];
2. за мовою та невербальними способами передачі інформації [4].

Нами одержано дані, представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл студентів різних соціотипів по квадрах

α- квадра		β - квадра		γ- квадра		δ- квадра	
Соціотип	Кількість осіб	Соціотип	Кількість осіб	Соціотип	Кількість осіб	Соціотип	Кількість осіб
LIE	1	EIE	5	CEE	8	LCE	2
CEI	7	LCE	4	LI	5	EI	3
ECE	6	СLE	14	LIE	25	IEE	4
LI	10	IEI	9	ECE	6	СLI	13
Всього - 24		Всього - 32		Всього - 44		Всього - 24	

Розподіл соціотипів по квадрах був зіставлений з рівномірним розподілом. За допомогою критерію χ^2 зроблено висновок про те, що одержаний розподіл відрізняється від рівномірного. Третя, γ- квадра («команда реформаторів») має найбільше представництво у вибірці, причому більше половини осіб, зібраних у

γ- квад्री, належать до типу ЛІЕ – логіко-інтуїтивний екстраверт. Представники цього типу схильні до підприємництва, вони досить впевнено почуваються в умовах невизначеності і ризику [2].

Проаналізуємо групи установки.

Дослідницька установка властива представникам типів ІЛЕ, ЛІІ, ІІІ та ЛІЕ – у студентів ця установка найчіткіше виражена (33 особи).

Представники соціотипів СЛЕ, ЛСІ, СЛІ, ЛСЕ характеризується *управлінською* установкою (26 студентів).

Соціальна установка (ЕСЕ, СЕІ, ЕСІ, СЕЕ) – властива 22 особам.

Гуманітарна установка, якою характеризуються соціотипи ЕІЕ, ІЕІ, ІЕЕ та ЕІІ, у студентів-менеджерів посідає останнє місце (18 осіб).

Щоб розв'язати задачу методом мозкового штурму найкраще зібрати «клуб» дослідників, якщо задача математична, і «клуб» управлінців, якщо задача економічна (її часто розв'язують з використанням ділової гри).

Використання наведених підходів до навчання студентів дозволить повнішою мірою вирішити питання розвитку їх творчого потенціалу, формування професійної компетентності.

Література

1. Гуленко В.В. О применении соционики в школе [Текст] / В.В. Гуленко // Психология и соционика межличностных отношений. – 2009. - № 9, С. 37-44.
2. Заїкіна В.В. Проблеми якісної підготовки менеджерів при викладанні математичних і економічних дисциплін [Текст] / В.В. Заїкіна // Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчя Державного вищого навч. закладу «Донецький національний технічний університет» «Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону», том II. м. Красноармійськ, 16 грудня 2011 р., С. 256-259.
3. Заїкіна В.В. Соціомодель студентського колективу [Текст] / В.В. Заїкіна // Зб. наукових праць 11-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «Статистична оцінка соціально-економічного розвитку». – Хмельницький, 2011, С. 128-131.
4. Заїкіна В.В. Соціоніка у навчанні менеджерів [Текст] / В.В. Заїкіна // Університетські наукові записки. – 2011. - № 1. – С. 467-473.